

De bekeerlinge, Stefan Hertmans

Julia van Nijhuis - klas 12A - februari 2019

- (1)

Auteur: Stefan Hertmans
Titel: De bekeerlinge
Eerste druk: 2016
Aantal pagina's: 317
Uitgeverij: De Bezige Bij
Genre: Historische roman

- (2)

Na het lezen van het boek was ik verrast: ik verwachtte in het begin eigenlijk een gehele documentatie van hoe een Joodse man en een christelijke vrouw hun leven in harmonie met elkaar zouden lijden tijdens de vlucht, maar uiteindelijk verliep het verhaal wat negatiever dan dat ik had verwacht. Het stuk wat mij het meeste aansprak was eigenlijk het derde hoofdstuk genaamd 'De vlucht', waarbij Vigdis en David samen besluiten te vluchten om bij elkaar te kunnen zijn. In dit hoofdstuk werden intieme scènes beschreven op een zeer uitgebreide manier, waardoor ik als lezer als het ware in hun verliefde bel terecht kwam waar niemand doorheen kon breken. Geregeld moest ik dan ook een kleine glimlach werpen door de mooie zinnen van Hertmans: *'Na uren liggen ze eindelijk stil, hij nog steeds zwaar op haar, zij onder hem, dromend, kijkend naar een vliegend hert dat boven hun hoofd broemt, ze schiet in de lach, er is een zotte, redelijke blijheid in haar en ze zegt: Nu ben ik je vrouw'*. Er kwam bij mij gelijk, na het lezen van deze zin, een positieve verwachting naar boven dat het hen wel zou lukken om te vluchten. Maar dat Vigdis uiteindelijk oog in oog moest staan met het dode lijf van David, de liefde waarmee zij was gevlucht, de liefde waarvoor ze was gevlucht, raakte me. En niet zo een beetje ook. De dood van Vigdis vond ik uiteindelijk het moeilijkste om te lezen van het gehele boek omdat ik het te tragisch vond hoe haar leven uiteindelijk was gelopen, puur omdat zij koos voor de liefde uit haar buikgevoel. Een keuze die zij maakte vanuit haar hart en wat uiteindelijk resulteerde tot een catastrofaal einde.

Wat ik wel minder vond aan het boek was het feit dat er veel Griekse plekken en woorden gebruikt werden in het verhaal: als een lezeres die zich verder niet verdiept in de geschiedenis kon dat soms wel pittig zijn. Sommige uitgebreide beschrijvingen waren natuurlijk cruciaal omdat dat bijvoorbeeld ging over de woonplek van Vigdis, maar de eigen documentatie van de schrijver die deze plekken bezocht vond ik soms te uitgebreid. Van mij had dat wel wat minder gemogen: uiteindelijk was het namelijk het verhaal zelf wat mij het meeste interesseerde en niet hoe mooi de schrijver de straten van Rouen vond. Wél denk ik dat het daarom een uitdagend boek is voor menigeen Vwo'er wegens de geschiedenis die zich vermengt met zo'n interessant en spannend verhaal, en in combinatie met de schrijver die vanuit een ik-perspectief zijn eigen waarnemingen vertelt over de stad in de 21ste eeuw, vergeleken met het jaar 1000 waarin het verhaal juist daadwerkelijk plaatsvond.

Ik zou het boek niet aanraden aan een leerling die zich niet zo interesseert in de geschiedenis, gezien details van verschillende gebouwen, plekken, tempels etc. veel omschreven worden door de schrijver. Het boek is verder wel goed te lezen en te volgen doordat de schrijver uitgebreid verteld wat er precies gebeurt, vaak op een poëtische wijze. Uiteindelijk heb ik dan ook erg genoten van

dit boek, zeker omdat het mij daadwerkelijk ook iets heeft geleerd over de geschiedenis rondom het jaar 1000 en omdat het mijn inlevingsvermogen heeft vergroot rondom de vluchtelingenproblematiek, zowel bij de Jodenherdenking als bij de huidige vluchtelingenproblematiek van de 21e eeuw.

- (3 + 4)

De belangrijkste persoon uit dit boek vond ik Vigdis, een jonkvrouw afkomstig uit een goed gesteld christelijk, Noord-Frans gezin. Ze valt te omschrijven als een christelijke verschijning met een groot voorhoofd, glazige ogen en blonde lokken (blz. 270), *"Hé, kijk hier, een blonde teef die uit de smouzenval kruipt, zegt er een"*, blz. 166. Ze viel mij het meeste op gedurende het verhaal omdat je als lezer vooral haar reis volgt gezien de andere personages in het verhaal komen en gaan gedurende haar persoonlijke reis. De gevolgen van haar keuzes komen dan ook het sterkste naar voren: zij koos er namelijk voor om met een Joodse man te vluchten als adolescente, hoe bewust zij zich er ook van was dat dat voor haar de dood kon betekenen. Je volgt Vigdis dan ook letterlijk vanaf kleins af aan, waarbij men de opvoeding van Vigdis kan volgen, tot de dood waar zij in het verhaal om vroeg en uiteindelijk ook kreeg. Dat zo'n meisje met zoveel talenten zoals lezen en zingen uiteindelijk in zo'n trieste reis alles zou verliezen wat ze lief had, inclusief haarzelf, was dan ook uiteindelijk een triest gevolg van haar eigen keuzes als vluchteling. Ze dacht dan ook vaak nog terug aan haar jeugd gedurende haar reis:

"Steeds weer, ook in de weken na haar huwelijk, ervaart ze hoezeer ze in een andere wereld terecht is gekomen. Ze moet nog wennen aan de lome middaghitte, die kan voortduren tot begin oktober. Ze leert de stad geleidelijk aan kennen. Ze bezoekt de markt met andere Joodse vrouwen .. Ze denkt terug aan de het hoge donkere huis van haar jeugd, aan haar moeder, aan de zachte stem van haar zorgzame gouvernante. Hoe verraden moeten deze haar dierbare mensen zich hebben gevoeld. Nu pas, nu haar leven hier in zijn plooiën valt, wordt ze overvallen door een schuldgevoel dat haar soms de keel dichtknijpt". - blz. 112

"Er zullen nachten zijn die ze wakend doorbrengt omdat ze wil overleven. Ze is ongevoelig voor alles om haar heen. Ze vindt het pad over de hoge rotsen .. ze zegt Joodse en christelijke gebeden door elkaar". - blz. 186

Het centrale probleem van Vigdis ontwikkelde zich naarmate de reis vorderde. Eenmaal aangekomen in Narbonne, de thuisbasis van David, liet Vigdis zich namelijk omdopen en kreeg ze een andere naam, Hamoutal. Ze kreeg twee kinderen met David gedurende hun vluchtroute, terwijl je als lezer haar twijfels tussen het naleven van twee geloven, het christelijke en het joodse geloof, steeds sterker kon aanvoelen. Haar innerlijke strijd tussen het naleven van twee geloven vormde dan ook het centrale probleem waar de hoofdpersoon mee moest omgaan, tevens vormt dit dan ook gelijk het thema van het boek. Ze probeerde eerder dit probleem te ontvluchten dan te bestrijden door letterlijk weg te lopen van haar huis waar zij niet in harmonie met David kon leven, ondanks dat dit betekende dat zij hierdoor haar eigen geloof van zich moest afwenden.

Dat de keuze om te vluchten gedurende de Kruistochten uiteindelijk de dood van haar man moest betekenen, veroorzaakte het begin van een identiteitscrisis bij Vigdis: ze had nu eenmaal haar eigen God verraden voor een andere, puur om met de man te kunnen zijn waarvan ze hield. In het boek kwam er dan ook een scène voor waarin Hamoutal twijfelde om terug te keren naar Rouen. Uiteindelijk raakte Hamoutal ook haar twee kinderen, Yaakov en Justa, kwijt tijdens het waarnemen van haar dode man. Ze begon steeds meer te twijfelen over haar keuze en ze vroeg zich af of ze echt niet moet terugkeren, ook al wist zij dat ze op de brandstapel zou belanden wanneer zij ooit weer bij haar ouders zou wederkeren met een Hebreeuws accent. *"Uiteindelijk besluit Hamoutal, uitgeput door twijfels omtrent het lot van haar kinderen, naar hen op zoek te gaan. Ze heeft er lang over nagedacht."*

Verder maakte je als lezer haar vermagering mee gedurende haar reis, afgewisseld met perioden waarin zij hulp kreeg en waarin ze kon aansterken. terwijl ze alsnog probeerde te overleven met de goudklompen die zij meekreeg van een eerdere kennis en een aanbevelingsbrief van de Joodse rabbijn Obadiah, waardoor zij onderweg hulp kon krijgen van andere joden. Nadat Hamoutal met een andere rijke Jood genaamd Shmuel besloot te trouwen kreeg ze nog een vierde kind samen met hem. Een nieuw vredig tijdperk leek aangebroken te zijn, maar helaas moest ook deze zich weer in een negatieve spiraal begeven wanneer Hamoutal bericht kreeg dat haar andere twee kinderen, Justa en Yaakov, nog leefden. De onrust in haar wederkeerde en ze besluit opnieuw te vluchten, in de hoop om haar kinderen te vinden. Het kind van Hamoutal en Shmuel laat zij achter in Caïro. Ze lijkt constant te vluchten van haar problemen, van wat zij niet onder ogen wil zien. Vluchten vormt dan ook het motief rondom het thema, samen met de Jodenvervolging die regelmatig in het boek beschreven wordt aan de hand van Kruistochten. Zo ging $\frac{3}{4}$ deel van het verhaal ging over haar reis naar Caïro, terwijl ze dan uiteindelijk opeens besloot om haar gevonden kinderen in Rouen op te zoeken. Dit bewijst maar al te goed hoe vaak Hamoutal wel niet op de vlucht was. Gedurende deze tochten blijven dode lijken en verkrachte vrouwen geen bescheidene bijzaak, wat uit het boek maar al te duidelijk wordt:

'Zijn bevlogen toespraak had een uitwerking waarvan hij zelf nooit had kunnen dromen. Een aantal ridders echode tijdens zijn speech de door Urbanus herhaalde kreet: God wil het! De prelaten en ridders op de voorste rijen zonken op de knieën en brulden in het Occitaants: Deus lo volt! Predikers schreeuwden het uit, gooiden de armen in de lucht, sommige mannen huilden; paarden steigerden, er ontstond gedrang en commotie .. ze maakten er een groot kruis van, dat ze op de rug vastmaakten.' - blz. 148

De predikers maken zich gereed voor de kruistocht, wat uiteindelijk resulteerde tot veel doden om vrijgepleit te kunnen worden voor andere moorden die zij voorheen hadden begaan.

'Onder het feodale stelsel was de kloof tussen arm en rijk almaar groter geworden; de volkse frustraties en rancune tegen de rijken, de clerus en de adel stapelden zich op, maar de ridders waren onoverwinnelijk, dus kozen het volk en zijn priesters voor een makkelijker doelwit om onvrede te uiten: de rijk geworden Joden die hun geld hadden verdiend met leningen, rentes en afbetalingen, zij, de moordenaars van Christus'. - blz. 149

Hieruit valt de haat tegen de Joden vanuit de Christenen af te leiden.

De dood was dan ook duidelijk een terugkerend motief: David was de eerste Joodse persoon die als personage stierf in het boek als gevolg van de Jodenvervolging, gevolgd door het kind van Hamoutal dat stierf gedurende de reis die Hamoutal destijds maakte. Het verhaal eindigt dan ook met Hamoutal. Ze overleed kort nadat zij giftige paddenstoelen had gegeten, *'weggezeild in een eindeloze zwarte diepte in haar eigen lijf'* - blz. 287.

Bovendien maakt het boek je als lezer duidelijk dat de spanningen tussen het joodse en het christelijke geloof destijds al zo erg hoog waren opgelopen, dat men zich niet veilig genoeg voelde om van iemand te kunnen houden wanneer zij niet hetzelfde geloof deelden. Ik denk dan ook eerlijk gezegd dat ik hetzelfde had gehandeld als Vigdis in deze situatie door te vluchten als ik verliefd zou zijn geworden op iemand met een ander geloof destijds, maar dat zegt niet dat ik het hiermee eens ben. Misschien dat ik tegen mijn vader in opspraak zou zijn gekomen met de vraag: "En wat als het je eigen dochter was die van een Joodse jongen hield?", maar of dat iets zou hebben geholpen betwijfel ik. Misschien dat mijn vader dan juist de jongen waarvan ik hield had uitgeroeid. Het lijkt me in ieder geval een rare gedachte om te beseffen dat je moet vluchten voor de realiteit omdat je juist je gevoel wilt volgen, zeker in de westerse wereld gedurende de 21e eeuw waarin dit soort denkpatronen allang niet meer aan de orde zijn in de meeste landen.

Tot slot is het dan ook interessant om het verhaal van Vigdis en David als vluchtelingen te vergelijken met de hedendaagse vluchtelingenproblematiek: mensen vluchten naar andere landen om te kunnen overleven en om op andere plekken wel in hun normen en waarden, zonder oorlog,

te kunnen voorzien. Echter, vanuit de positie van Vigdis, een rijke dochter die haar leven verruilde voor een leven met romantiek, zou ik alleen vluchten wanneer ik me daadwerkelijk niet aangetrokken zou voelen tot andere mannen in de christelijke gemeenschap. Want waarom zou je vluchten als je verder alles al hebt? Misschien had Vigdis wel een leuke, aantrekkelijke man gevonden in Rouen als ze eventjes wat meer geduld had destijds. Maar vluchten voor een beter leven zonder oorlog, zonder honger en zonder ziekte zou ik zeker doen wanneer ik mezelf in een oorlogsgebied zou bevinden: dat is een keuze die bij mij, in die situatie, zou vaststaan in tegenstelling tot de keuze om te vluchten wegens een "grote liefde".